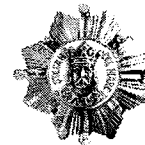

CENTRUL NAȚIONAL
ANTICORUPȚIE AL
REPUBLICII MOLDOVA

НАЦИОНАЛЬНЫЙ ЦЕНТР
ПО БОРЬБЕ С КОРРУПЦИЕЙ
РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

PR. 372/02.11.18
CPS

MD-2004, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 198
Tel. (+373) 22-25-72-94

Nr. 06/2-6493 din 16.11. 2018
La nr. 372 din 01.11.2018

Parlamentul Republicii Moldova

Prin prezenta, Vă remitem atașat raportul de expertiză anticorupție la proiectul de lege cu privire la modificarea și completarea Legii nr.190-XV din 08 mai 2003 cu privire la veterani.

Anexă:

Raportul de expertiză anticorupție – 3 (trei) file.

Director adjunct

L. Chireoglo

Lidia CHIREOGLO

RAPORT DE EXPERTIZĂ ANTICORUPȚIE

Nr. ELO18/5541 din 09.11.2018

la proiectul de lege cu privire la modificarea și completarea Legii nr.190 din 08.05.2003 cu privire la veterani

Prezentul raport de expertiză anticorupție a fost întocmit de Centrul Național Anticorupție al Republicii Moldova în baza Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, a Legii nr.1104/2002 cu privire la Centrul Național Anticorupție, a Legii integrității nr.82/2017 și a Metodologiei de efectuare a expertizei anticorupție a proiectelor de acte legislative și normative, aprobată prin Hotărârea Colegiului Centrului nr.6 din 20 octombrie 2017.

I. Analiza riscurilor de corupere a procesului de promovare a proiectului

I.1. Pertinența autorului, categoriei propuse a actului și a procedurii de promovare a proiectului

Autor al de act normativ este Parlamentul RM, iar autor nemijlocit este Deputați în Parlament, ceea ce corespunde art.73 din Constituția Republicii Moldova și art.47 alin.(3) din Regulamentul Parlamentului, aprobat prin Legea nr.797/1996.

Categoria actului legislativ propus este Lege organică, ceea ce corespunde art.72 din Constituție și art.6-12 din Legea nr.100/2017 privind actele normative.

I.2. Respectarea rigorilor de transparență în procesul decizional la promovarea proiectului

Conform art.8 al Legii nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional *"etapele asigurării transparenței procesului de elaborare a deciziilor sunt:*

- a) informarea publicului referitor la inițierea elaborării deciziei;*
- b) punerea la dispoziția părților interesate a proiectului de decizie și a materialelor aferente acestuia;*
- c) consultarea cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate;*

- d) *examinarea recomandărilor cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate în procesul de elaborare a proiectelor de decizii;*
- e) *informarea publicului referitor la deciziile adoptate."*

Cu referire la proiect, autorul nu a respectat, pe deplin, etapele asigurării transparenței decizionale. Astfel, proiectul a fost remis Centrului Național Anticorupție la data de 05.11.2018, însă a fost plasat pentru consultare publică pe pagina web oficială a Parlamentului Republicii Moldova la data de 01.11.2018, nefiind asigurat termenul legal de 10 zile lucrătoare pentru ca părțile interesate să-și expună opiniile, comentariile și recomandările pe marginea acestuia.

De asemenea, autorul proiectului nu a asigurat informarea publicului referitor la inițierea elaborării prezentului proiect de decizie. În consecință, se constată omiterea unei etape esențiale ale procesului de asigurare a transparenței procesului de elaborare a deciziilor, statuată la art.8 lit.a) din Legea nr.239 din 13.11.2008 privind transparența în procesul decizional.

Prin urmare, având în vedere că autorul nu a asigurat informarea publicului referitor la inițierea elaborării, precum și faptul că nu a respectat termenul de 10 zile lucrătoare pentru prezentarea recomandărilor pe marginea proiectului, se constată respectarea parțială rigorilor de transparență decizională.

I.3. Scopul anunțat și scopul real al proiectului

Potrivit notei informative, autorul susține că: *„Proiectul de lege în cauză propune completarea Legii cu privire la veterani cu o nouă categorie de beneficiari - copii de război în vederea garantării persoanelor, care vor deține acest statut unei susțineri financiare suplimentare din partea statului și a dreptului la unele măsuri de protecție socială în special asistență prioritară în instituțiile medicale, sociale și culturale.*

Prin proiect se propune lărgirea noțiunii de „Veteran ai muncii” și includerea în această categorie a persoanelor, care sunt decorați cu insigna „Veteran ai muncii” și asigurarea acestora cu o alocație lunară de stat.”.

Analizând normele elaborate se constată că prin proiect se stabilesc măsuri de protecție socială unei noi categorii de veterani - copii de război. Totodată, se uniformizează și unele măsuri de protecție socială la veteranii de război, persoanelor cu dizabilități de pe urma războiului și a veteranilor muncii.

În urma expertizei efectuate se constată că prevederile proiectului servesc scopului declarat de către autor în nota informativă.

I.4. Interesul public și interesele private promovate prin proiect

Proiectul promovează interesele veteranilor, în special - copiilor de război, cetățenii Republicii Moldova , care la sfârșitul celui de-al doilea Război Mondial 2 septembrie 1945 au avut vârsta mai mică de 18 ani, de a beneficia de protecție socială în condițiile Legii cu privire la veterani.

La fel, se promovează și interesele veteranilor de război, persoanelor cu dizabilități de pe urma războiului și a veteranilor muncii de a ajusta și uniformiza măsurile pentru crearea condițiilor care le-ar asigura bunăstarea economică și confortul moral, le-ar acorda drepturi și facilități suplimentare, în condiții legale și egale tuturor.

Astfel, interesele proiectului promovează interesele unui grup de persoane, însă acestea nu contravin interesului public.

I.5. Justificarea soluțiilor proiectului

I.5.1. Suficiența argumentării din nota informativă.

În conformitate cu art.30 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, proiectele de acte normative sunt însoțite de „nota informativă care cuprinde:

- a) denumirea sau numele autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului actului normativ;
- b) condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ și finalitățile urmărite;
- c) descrierea gradului de compatibilitate, pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene;
- d) principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi;
- f) modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare”.

În nota informativă autorul relevă scopul și condițiile ce au impus elaborare proiectului, principalele prevederi ale proiectului, evidențiază elementele noi ale proiectului, impactul proiectului și prezintă argumente corespunzătoare în conformitate cu Legea nr.100/2017.

I.5.2. Argumentarea economică-financiară.

Conform art.30 lit.e) al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, nota informativă trebuie să conțină „e) fundamentarea economico-financiară”.

Normele proiectului instituie expres cheltuielile și sursele din care vor fi suportate fiecare categorie de prestație socială. Astfel, implementarea proiectului sunt necesare cheltuieli financiare, iar autorul nu prezintă un calcul estimativ al mijloacelor financiare necesare la implementarea noilor prevederi și nici existența acestor mijloace. În lipsa mijloacelor financiare există riscul ca proiectul să fie unul declarativ.

Totodată, propunerea legislativă urmează să fie acceptată la nivelul Guvernului în vederea respectării prevederii constituționale statuate la art. 131 din Constituția Republicii Moldova - orice propunere legislativă sau amendament care atrag majorarea sau reducerea veniturilor bugetare sau împrumuturilor, precum și majorarea sau reducerea cheltuielilor bugetare pot fi adoptate numai după ce sunt acceptate de Guvern. Avizul Guvernului în acest sens este o condiție imperativă și primordială, care are drept scop menținerea echilibrului bugetar.

II. Analiza generală a factorilor de risc ale proiectului

II.1. Limbajul proiectului

Potrivit art.54 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative *"textului proiectului actului normative se elaborează [...] cu respectarea următoarelor reguli: [...]"*

a) se expune într-un limbaj simplu, clar și concis [...]

c) terminologia utilizată este constantă, uniformă și corespunde celei utilizate în alte acte normative, în legislația Uniunii Europene și în alte instrumente internaționale la care Republica Moldova este parte, cu respectarea prevederilor prezentei legi; [...]

e) se interzice folosirea neologismelor dacă există sinonime de largă răspândire, [...]

f) se evită folosirea [...] a cuvintelor și expresiilor [...] care nu sînt utilizate sau cu sens ambiguu;

g) se evită tautologiile juridice;

h) se utilizează, pe cât este posibil, noțiuni monosemantice, [...]"

Conținutul proiectului este expus în limbă simplă, clară și concisă, cu respectarea regulilor gramaticale și de ortografie, întrunind cerințele prevăzute de art.54 din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative. Cu toate acestea, în conținutul proiectului se regăsesc unele norme de trimitere defectuoase care generează confuzie la interpretare și aplicare. Pentru detalii a se vedea tabelul cu analiza detaliată din capitolul III din raportul de expertiză anticorupție.

II.2. Coerența legislativă a proiectului

În textul proiectului nu au fost identificate norme contradictorii sau conflicte dintre prevederile acestuia cu reglementările altor acte legislative sau normative în vigoare.

II.3. Activitatea agenților publici și a entităților publice reglementată în proiect

Proiectul conține reglementări ce se referă la acordarea diferitor prestații sociale pentru diferite categorii de veterani care se plătesc din mijloacele bugetului de stat, bugetul asigurărilor sociale, bugetul asigurărilor medicale de către organele de asigurări sociale de stat. Astfel, prevederile proiectului, în mod indirect, reglementează activitatea Casei Naționale de Asigurări Sociale.

II.4. Atingeri ale drepturilor omului care pot fi cauzate la aplicarea proiectului

Proiectul vine să asigure dreptul la asistență și protecție socială stipulat la art.47 „Dreptul la asistență și protecție socială” din Constituția Republicii Moldova.

Prevederile proiectului nu aduc atingere drepturilor fundamentale ale omului consacrate de Constituția Republicii Moldova, Declarația Universală a Drepturilor Omului și Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

III. Analiza detaliată a factorilor de risc și a riscurilor de corupție ale proiectului

- 1 -	
<p>Pct.15 din proiectul legii (art.17¹ alin. (3)-(6) al Legii cu privire la veterani nr.190/2003)</p> <p>(3) Cheltuielile legate de acordarea prestațiilor prevăzute la alin. (1) lit. c) (parțial) și <u>u</u>) (parțial) vor fi suportate din bugetele administrative - teritoriale.</p> <p>(4) Cheltuielile legate de acordarea prestațiilor prevăzute la alin. (1) lit.j), n), și <u>t</u>) vor fi suportate din bugetul asigurărilor sociale de stat, iar în cazurile prevăzute de lege - de la bugetul de stat. [...]</p> <p>(6) Cheltuielile legate de acordarea prestațiilor prevăzute la alin. (1) lit. d), <u>s</u>) și <u>v</u>) vor fi suportate de patroni sau furnizori de servicii.</p>	
<p>Obiecții:</p> <p>Examinând normele citate, se stabilește că autorul face trimitere defectuoasă la unele prevederi care nu se regăsesc în proiect, cum ar fi: lit.u) alin.(3); lit.t) alin.(4) și lit. s) și v) alin.(6). Aceste prevederi, de o manieră neclară și interpretabilă, vor genera confuzie la aplicare.</p>	
<p>Recomandări:</p> <p>Excluderea lit.u) alin.(3); lit.t) alin.(4) și lit. s) și v) alin.(6) din proiect.</p>	
<p>Factori de risc:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Formulare ambiguă care admite interpretări abuzive ● Norme de trimitere defectuoase	<p>Riscuri de corupție:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Generale

IV. Concluzia expertizei

Proiectul are drept scop completarea Legii cu privire la veterani cu o nouă categorie de beneficiari - copii de război, modificarea noțiunii de „Veterani ai muncii” și asigurarea acestora cu o alocație lunară de stat, precumși uniformizează unor măsuri de protecție socială la veteranii de război, persoanelor cu dizabilități de pe urma războiului și a veteranilor muncii.

Modificările propuse în proiect sunt conforme interesului public și nu aduc atingere drepturilor fundamentale ale omului.

Proiectul respectă parțial rigorile de transparență decizională. Nota informativă stabilește argumente pertinente și valabile pentru justificarea soluțiilor proiectului, însă fundamentarea economico-financiară a proiectului este insuficientă, deoarece nu redă clar existența mijloacelor financiare la implementarea prevederilor proiectului.

Unele trimiteri defectuoase din conținutul proiectului, necesită a fi excluse pentru a evita interpretările și aplicările discreționare.

09.11.2018

Galamaga

Expert al Direcției legislație și expertiză anticorupție:
Dorina GALAMAGA , Inspector principal